

אם משווה אדם את בנו לשליח

הוא גברא דעל לבי כנישתא, אשכח מקרי ינוקא מלמד תינוקות ובריה של המלמד דיתבי, ויתבי איניש אחרינא גבייהו, דהיינו שהיו שם שלושה אנשים, אמר להו אותו אדם שנכנס 'בי תרי מיניכו נכתבו גיטא לדביתהו'. והלך אותו לדרסו.
לסוף שכיב מקרי ינוקא.
הגמרא מסתפקת האם הבן של הנפטר יכול להצטרף עם השלישי לכתוב את גט או לא.

מי משווה אינשי ברא שליחא במקום אבא, ואז הבן יכול לכתוב וליתן את הגט, או לא, מכיוון שבעת שמינה אותם היה האב קיים, והוא לא כיוון לבן, לכן אין כאן שני עדים שיכתבו יתנו הגט.

- רב נחמן אמר לא משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא
- רב פפי אמר משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא
- (מסקנה) אמר רבא הילכת' משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא:

[עד כאן דף סו עמוד א]

מתניתין

המשנה דנה בכמה מקרים שאדם מצווה לאחרים שייתנו גט לאשתו, האם הם עצמם צריכים לחתום וליתן את הגט או שיכולים למנות אחרים. הכלל הוא, דדווקא כאשר עשה להם ב"ד יכולים, הא לאו הכי, אומרים שהוא מקפיד שהם יחתמו.
(1) אמר לשנים, שאין יכולים להיעשות ב"ד, תנו גט לאשתי או (2) לשלשה, למרות שיכולים להיות ב"ד, כיוון שאמר 'כתבו' גט ותנו לאשתי, עשה להם כעדים, הרי אלו יכתבו ויתנו
(3) אמר לשלשה תנו גט לאשתי, ולא אמר 'כתבו', הרי אלו יאמרו לאחרים ויכתבו מפני שעשאן ב"ד דברי ר"מ. וזו הלכה העלה רבי חנינא איש אונו, שהיה משמש ר"ע בעודו מבית האסורין, מקובל אני באומר לשלשה תנו גט לאשתי שיאמרו לאחרים ויכתבו מפני שעשאן ב"ד
[חולקים] אמר רבי יוסי נומינו^{אמרנו} לשליח לחנינא, שנעשה שליח להלכה זו אף אנו מקובלין שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו, אם אין יודעים, ויכתבו ויתנו
(4) אמר לעשרה כתבו ותנו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמין
(5) כולכם כתובו אחד כותב וכולם חותמין לפיכך אם מת אחד מהן הרי זה גט בטל:

גמרא

[משנה] הרי אלו יכתבו ויתנו' – כתיבת ידם או כתיבת סופר

שאלו לשמואל לגבי המקרה (1-2) במשנה שאלו יכתבו ויתנו, שהעדים אינן יכולים למנות שליח לכתוב, האם הכוונה על חתימת העדים בלבד, אבל לגבי הכתיבה יכולים לשלוח סופר לכתוב, או הכוונה גם על הכתיבת הגט. למטה, תשובתו:
שלח להו אם נשאת תצא והדבר צריך תלמוד, שאין הדבר הזה ברור וצריכים אנו ללמד מהגדולים ממני. אם 'כתבו' מתפרש על הכתיבת הגט, שזה ברור שאינו יכול לשלוח לסופר לכתוב, שהרי הוא קיבל הצווי - 'דיבור' בלבד, ומילי בעלמא הוא, שאין נמסרים לשליח, שכן פסק שמואל הלכה כרבי יוסי.
פשיטא דכתב הגט הוא, מה הוא מסתפק! דקתני סיפא, אמר רבי יוסי נומינו לשליח אף אנו מקובלין שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו לה. אי אמרת כתב ידן הוא, מי איכא בי דינא דלא ידעי מחתם חתימת ידיהו!

רפ" תוספות ד"ה וליחוש שמא שד הוא. דוקא בבור או אותו שעומד על ראש ההר וראהו בפרק בתרא דיבמות (דף קכב). ואסור לאדם שיתן שלום לחבירו בשדה דבמגילה (דף ג). כעין עובדא דיהושע שראה אותו וחרבו שלופה ביזו כל כי האי גוונא חיישין שמא שד הוא אבל בעיר מותר ליתן שלום לחבירו ומכירו בלילה [הגרע"א הקשה למה צריך להיות מכיר, הרי בעיר לא חוששין] או לעדים לומר בלילה כתבו גט לאשתי ולא חיישין וכן משמע בירושלמי דפירקין דמית' עלה ומשיאין על פי בת קול ומפרש והוא דחזו בבואה ומפרש הדא דתימא בשדות אבל בעיר אע"פ שלא ראה בבואה של אדם ופריך מההיא דהיה מושלך בבור כו' ומשני מצוין הן בבורות כדרך שמצוין בשדות:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

גמרא

גניבא נחתם למיתה – מתנת שכיב מרע

גניבא יוצא בקולר^{לירה} הוה. כי הוה קא נפיק אמר 'הבו ארבע מאה זוזי לרבי אבינא מחמרא' דנהר פניא, מיין שיש לו באותו מקום.
אמר רבי זירא דרא יטעון רבי אבינא לסילתיה^{סל} של למזנותיו להוצאת הדרך, ואזל לגבי דרב הונא רביה - דאמר רב הונא גיטו כמתנתו:
- מה מתנתו אם עמד חוזר, אף גיטו אם עמד חוזר.
- ומה גיטו, אע"ג דלא פריש, כיון דאמר כתבו אע"ג דלא אמר תנו, אף מתנתו כיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מיניה
רבי אבא הקשה על פסק זה, והגמרא ניסתה להבין מה קושייתו: האם התכוון להקשות כפי שרב הונא משווה גט למתנה, ה"ה נשווה: מה מתנה יש לאחר מיתה ה"ה גט - הגמרא דחתה, שאין לדמותם בענין זה, שלא שייך לגרש אשה בעת שהוא מת והיא נזקקת ליבום. האם הוא כיוון להקשות, שכאן כיוון שלא נתן כל נכסיו לרבי אבינא, צריך לעשות קניין, דהכי קי"ל לגבי שכיב מרע, וגניבא לא עשה, אין זן קושיא, שכאן הוא 'מצווה מחמת מתה' שאין סיכוי שיחזור ואינו צריך קניין, גם רב אבא עצמו מודה לזה. בסוף, הגמרא מסיקה שזו הייתה קושייתו:

אלא רבי אבא הכי קא קשיא ליה איך הוא יקנה, חמרא לא קאמר, שיתנו לו יין באיזה סכום, דמי חמרא, שיתנו סכום כסף מהיין, שימכרו ויתנו לרבי אבא, לא קאמר, מחמרא קאמר, דמשמע שיתנו לו כסף מהיין הזה, וכי עושים מעות מיין!
ורבי זירה מפרש מחמרא כדי לייפות את כחורפ^{רפ}, כלומר כל היין שלו באחריות. שאם יאמר חמרא ויחמיץ חלק מיינו, הירושין יטענו שהחלק שלו החמיץ. ואם יאמר מיין, שכוונתו ממה שימכור מיינו, לפעמים הירושין ימכרו חלק ממנו, ואם יפסידו את המעות יטענו שהסכף שלו נאבד. אבל מחמרא, יש אחריות בין על הכסף ובין על המעות.
וגם שלחו מתם מחמרא כדי לייפות את כחו:

מתניתין

מי שהיה מושלך לבור ואמר כל השומע את קולי, ופירש שמו ושם עירו, יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו:

גמרא

וליחוש שמא שד הוא^{רפ}, שפעמים עושים את עצמם בדמות אדם, אפילו שראה אותו בבואה^{צל}, גם בהם דומים לאדם.
(תירוצ) דחזו ליה בבואה דבבואה^{צל} צילו - בבואה אית להו, בבואה דבבואה, לית להו.
(תירוצ) ודלמא צרה היא, שגם היא נשואה לאותו בעל, ועשתה בערמה שע"י כך היא ינשא לאחר, ותהיה אסורה לחזור לבעלה הראשון, תנא דבי רבי ישמעאל בשעת הסכנה, שאם לא יכתוב עכשיו לא יכתוב, כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין:

מתניתין

הבריא שאמר 'כתבו גט לאשתי', ולא אמר 'ותנו', רצה לשחק בה. מעשה בבריא אחד שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת: אמר רשב"ג אם מעצמו נפל הרי זה גט, דדעתו היה לכך, שסופו מוכיח על תחילתו שהיה כמפרש לים או מסוכן, אם הרוח דחתו אינו גט:

גמרא

מעשה לסתור! ברישא קתני שלא אמר כלום ובסיפה מחלק איך הוא מת!
(תירוצ) חסורי מיחסרא והכי קתני: אם הוכיח סופו על תחילתו, הרי זה גט. ומעשה נמי בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג.

רפ" תוספות ד"ה כדי ליפות כחו. פירש בקונטרס שיהא כל היין שלו באחריות שאם אמר תנו לו יין אם החמיצה חבית אחת מן היין היו יורשין אומרים לו שלך החמיץ ונראה שלא רצה לומר שיהא כל ההפסד שלו דמן הדין אין לו להפסיד אלא לפי החשבון והשתא דכולו אחריות אינו מפסיד כלל וא"ת ורב הונא מה הוצרך להשמיענו כיון דאמר תנו ואע"ג דלא קנו מיניה הא פשיטא דמתנת שכיב מרע בכולהו או מצוה מחמת מיתה דלא בעינן קנין ואומר ריב"ם דאיצטרך ליה לאשמועין דאפי' יוצא בקולר כמו עובדא דגניבא דמית' עלה יש לו דין שכיב מרע דכל היכא דמועיל כתבו כמו תנו יש לו דין זה

(תירוץ) אין איכא בי דינא חדתא חדש

(קושיא) ואי סבירא לן דהאי 'כתובו' כתב ידן הואיפה, הא כתב הגט כשר, רפה והאמר שמואל אמר רבי הלכה כר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח

(תירוץ) כיוון דלא מקפיד על הכתיבה נעשה כאומר 'אמרו' לסופר ויכתוב, ומודה ר' יוסי באומר אמרו.

(קושיא) ומי מודה ר' יוסי באומר 'אמרו', והתנן גט שיש כתב סופר ועד כשר.

ואמר ר' ירמיה 'חתם סופר' שנינו, מה שכתוב במשנה 'כתב סופר' הכוונה לחתימת כתב

ידו, דהיינו הסופר ביחד עם העד הם השני עדים. ואמר רב חסדא מתני' מני ר' יוסי היא

דאמר מילי לא מימסרן לשליח.

יתבאר לקמן, שאם הבעל צווה לשליח לומר לסופר פלוני שיכתוב את הגט ופלוני ופלוני שיחתמו, יש חשש שהשליח יתבייש בפני הסופר לומר שהבעל לא קיבל אותו לעד, ויגיד לו שיחתום בצירוף עד אחד. במקרה כזה, הגט פסול שלא נעשתה כפי הוראת הבעל. כל זה שייך, אם יש סמיכות לשליחות למנות אחרים לחתימת הגט, אבל אם הבעל לבדו יכול למנות אז הולך כל החשש הזה. לפי רבי יוסי, שמילי לא מסרם לשליח, אז אין אדם חותם אלא כקבל מהבעל עצמו לחתום, לפיכך אמר רב חסדא שמשנה זו הולכת כפי רבי יוסי. אבל הגמרא מקשה, אם אמר 'אמרו' מסכים רבי יוסי שיכול למנות אחרים לחתום, אז יש האפשרות גם לפי רבי יוסי שיצא תקלה, ואיך הגט כשר! להלן כל הקושית הגמרא:

[עד כאן דף סו עמוד ב]

רפה תוספות ד"ה והאמר שמואל אמר רבי הלכה כרבי יוסי. והוא הדין דהוה מצי למיפרך מדשמואל דפרק כל הגט (לעיל דף כט.) דאמר מתנה הרי היא כגט דמילי לא מימסרן לשליח אבל ממתני' דאפי' רבי מאיר מודה באומר לשנים תנו או לשלשה אומר כתבו ותנו לא מצי למיפרך [שאפילו רבי מאיר סובר שמועיל לומר 'כתובו', א"כ זה הקושיא לשמואל הוא מכ"ע] דה"א דטעמא משום בזיון דבעל כדאמר אביי בפרק כל הגט (גז"ש) והוה אמינא דבכתיבה ליכא בזיון אלא בחתימה דאיכא פרוסום טפי

רפה תוספות ד"ה כתב ידן הוא או כתב הגט הוא. אע"ג דלא נפקא מינה מידי דאידי ואידי מילי נינהו ולא ממסרן לשליח הא מסיק דלשמואל אמר אמרו כשרן אבל לפי רבי יוסי, כפי המסקנה, אפילו 'כתובו' פסול וא"כ חתם סופר ועד פסול דהא תליא כדאמרין בסמוך א"כ צריכים לפרש כוונת המשנה וכשאומר לשנים כתבו ותנו הוי כאילו אמר להם בפירוש שישתפו אחר עמהם לכתוב או לחתום לכך בעי מה רוצה הבעל שיעשו הם [ושמואל מסתפק מי כוונת הבעל] ולקמן דאמר אי סבירא לן דכתבו כתב ידן הוא הא כתב הגט כו' הוא הדין דהוה מצי למימר אפכא אי סבירא לן דכתב הגט הוא כתב ידן כשר. [פירשתי ע"פ המהרש"א]